

„TE MIKOR MÉSZ A FIÚK UTÁN?”

Papp-Zakor Ilka: *Majd ha fagy*

■ Hogyan lehet felkészülni a világ-végére? Esetleg hogyan lehet túlélni azt? Hogyan tehetjük „értelmesé”, „hasznossá” életünket? Hogyan kapcsolódhatunk másokhoz? És mi közünk van nekünk a dinoszauruszokhoz? Ilyen és ehhez hasonló ontológiai kérdéseket boncolgat Papp-Zakor Ilka első regénye. A Hrapka Tibor által tervezett könyv borítóján megjelenő fehér, fekete és sárga színek kombinációja figyelemfelkeltő, s a címoldalon megjelenő szinte egyvonalas ábrából több emberi alak teste, illetve feje rajzolódik ki, előre érzékeltetve azt, hogy a regényben is központi szerepe van az egymáshoz nagyon közel álló emberi jellemek megrajzolásának, amelyek a regény folyamán egyre inkább körvonalazódnak az olvasó fejében. Az előtűnő emberi alakok egyfajta védekező pozícióban jelennek meg: szemüket, arcukat, testüket eltakarva, apró réseken át, ujjaik között, fél szemüket nyitva tartva engedik be a külvilágot, ez az óvatosság pedig a regény cselekményében is ugyanilyen hangsúlyos.

A regény négy központi karakter köré épül: Anita, Norbi, Iván és Ervin. Ezeket a szereplőket Anita személye köti össze, Norbi a férje, Iván a barátja, Ervin pedig a nagybátyja. A több szövegtípusból összeálló regény majdnem minden szereplőnek külön hangot ad: az E/3-as narrátori szöveg mellett előtűnnek E/1-ben írt szövegrészek is,

amelyek a férfiak Anitához címzett monológjai. A szövegszerkesztés jól elősegíti, hogy az olvasó azonnal felismerje, éppen ki beszél, hiszen mindegyik szereplőnek sajátos stílusa van: Norbi Anitának címzett leveleiben túlnyomó többségben vannak az angol kifejezések, valamint előszeretettel használja az elektronikus levélváltások szinte elengedhetetlen érzelmki-fejező eszközeit, az emotikonokat. Szereti a pletykát és előszeretettel beszél magáról, természetesen mindig a pozitív tulajdonságait hangsúlyozva, mint aki nárcizmusra hajlamos. Iván, Anita életének másik fontos férfinja, akivel szintén folyamatos levélváltásban van, írásában Norbi szöges ellentéte: stílusa kifinomult, esetleges *bárdolatlanságai* miatt mindig bocsánatot kér, levelei tele vannak aktuális gondolataival, amelyek gyakran ontológiai, filozófiai eszme-futtatók – ezekbe fűzi bele Anita kérdéseire a válaszokat, amelyek személyéhez kapcsolódnak, levélváltásaik ismerkedő jellegűek. Ervin, Anita nagybátyja nem leveleken keresztül szólal meg, hanem a dőlt betűvel szedett, neki tulajdonított szövegrészletek Anitának szánt, de ki nem mondott gondolatait tartalmazzák, amelyek mindig dinoszauruszokról, őslénykutatókról és -kutatásokról szólnak, valamint múltbeli dolgokról, mindenről, ami ahhoz vezethetett, hogy Anitával ennyire eltávolodtak egymástól. Az

őslénykutatásban kevésbé jártas olvasónak megnehezíti a szövegrészletek gördülékeny olvasását a latin dinoszaurusznevek lexikonokat megszágyenítő számban való megjelenése, Ervin dinoszauruszokhoz és kutatásaikhoz kapcsolódó gondolatainak megértése, elmélyítése pedig külön háttértudást, erőfeszítést igényel.

Ahogy azt a borító kapcsán is hangsúlyoztam, a szövegben nagyon fontos szerepet kapnak a jellemrajzok, a főhősöket, azok tulajdonságait és szokásait precíz, részletes leírások mentén ismerhetjük meg. Az, hogy kinek milyen a jellege, mik foglalkoztatják, központi szerepet játszik a cselekvései motívációjának megértésében. Anita fiatal, irodaházban dolgozó nő, aki utálja a munkáját, enyhén antiszociális, kerüli a kollégáit, sőt még legjobb barátjánője üzeneteire is alig hajlandó válaszolni, káros szenvedélye a dohányzás. Férje, Norbi, ugyanennél a vállalatnál teamleader, szereti a munkáját, amelyet elmondása szerint *magyszerűen* végez, „a kollégáiról szorgosan jegyzetel (így tart számon hobbit, születési dátumot, családi állapotot, bármit, ami megértésükhöz támpontot jelenthet), mindenkinek van egy jó vagy tréfás szava, és láthatóan boldog, amiért a csapatában tisztelik, sőt jó fejnek számít” (17.). Kettejük kapcsolatát közös függőségük, káros szenvedélyük is vitte előre, a közös munkahelyükön együtt eltöltött hosszas cigiszünetek mindig jó alkalmak voltak a mély beszélgetésekre. Miután Norbi munkaügy miatt Párizsba költözik, leszokik a dohányzásról, ez is mintegy jelzi fokozatos eltávolodásukat – a regény elején szépen felépített és aprólékosan körbeírt, részletekbe menően ismertetet

kapcsolatuk fokozatosan, a regény végéig leépül. Egyre kevesebb érdeklődést mutatnak egymás iránt, egyetlen közös kapcsolódási pontjuk Norbi kutyája, Ruszlán, aki gazdija elutazása után gyógyíthatatlanul lebetegszik, és az egyetlen megoldás, ha ő is kiutazik. Norbi párizsi munkája lefoglalja minden idejét, törekedik arra, hogy minél jobb legyen és ezáltal minél fenetebb kerüljön a ranglétrán, valamint új barátokat is szerez. Anita érdeklődése új orosz barátja miatt lankad, akinek türelmetlenül várja leveleit, és az előre beígért találkájukra már hetekkel azelőtt előkészíti legszebb blúzáit. Iván, a papírcetlin üzenetet hagyó orosz hasonló érdeklődést mutat Anita iránt, azonban találkozásukat megakadályozza Iván balesete és nagyon lassú gyógyulása – amikor apró remény van, hogy végre repülőre ülhet és Anitahoz indulhat, váratlanul újra visszaesik és újra fel kell épülnie. A levelezésekkel tele hónapok várakozással telnek: „Anita elképzeli, milyen lesz, ha majd kimegy elé a reptérre: arcán finom, zavart, de őszinte mosoly, keze a mellén összefonva. Farmert visel majd, és bársonyblúzt, barnát, mint a vadállatok vizsla tekintete.” (36.) Anita nagyanyja, Elvira, egy szintén nem mindennapi figura, *akit már születésekor az elmúlás szele lengett körül*. Szülei meghaltak, férjét nem szerette, és az állandóan görkorcsolyázó nő szabados, megengedő nevelési stílusának is lettek ilyen-olyan következményei. Két gyereke született, Anita édesanyja és Ervin. Az őslénykutató, rajzolni imádó Ervin gyakran vendégül látja ebédre Anitát és Norbit, hiszen szenvedélyei közé tartozik a főzés is. Nagyon szívesen rajzol, leginkább dinoszauruszokat, vala-

mint szenvedéllyel kutatja őket, mindent elolvas, ami velük kapcsolatos. Már Anita születése óta igyekezett, hogy mindent megadjon neki, jó kapcsolatot alakítson ki vele, mindig okosnak és szépnek tartotta, ez azonban valahol mégis elcsúszott. Elmékedéseiben gyakran beszélt családjukról: „A mi családunknak, mint az különböző visszaemlékezésekből egyértelműen kitűnik, éppen jellegtelenségének köszönhetően sikerült fennmaradnia, generációk óta megúsztuk anélkül, hogy bármi szóra érdemeset alkotunk volna, szaporodóképesek voltunk, de feltűnésmentesek, a nem túl szélsőséges lúzerség peremén húztuk meg magunkat, arra várva, hogy egyszer majd jön egy újabb Bumm, és vele a mi időnk is.” (193.)

Ervin az a regényben, akit leginkább foglalkoztat a regény központi kérdése, témája, a világvége. Előre készül erre, többnapos túrákat tart az erdőben egyedül, családja tudta nélkül, edzés gyanánt. Ilyenkor törekszik arra, hogy napokig akár ne egyen és ne is igyon, hiszen mindenre fel kell készülni, amit egy esetleges világvége tartogathat. Az apokalipszissal, kihalással kapcsolatos gondolatait nem meglepő módon szintén a dinoszauruszokkal kapcsolja össze, tőlük várja a segítséget, a megoldást. Vajon az

őslénykutatás tényleg segíthet felkészülni egy esetleges világvégére? Kedves Dinoszauruszok, „Hol voltunk, amikor...? Milyen volt, amikor...? Mert nekünk innen, alapvetően, úgy tűnik (bár talán téves benyomás), hogy ti az egész kihalást tulajdonképpen meg se hess. Hogy elegánsan túlestetek rajta. És hát kérdés, hogy ugyanezt nekünk megígérheti-e bárki is? És mit tanácsolnátok annak, aki megpróbál felkészülni rá?”

A regény cselekményének feszültségei az utolsó oldalakon sem látszanak megoldódni, ha mégis, akkor nem feltétlenül egy pozitív irányban: Anita végül egy másik alkalommal kénytelen felvenni régi óta előkészített barna blúzáát, és a regény végén, karácsonykor már csak egy egyszavas üzenettel kíván boldog ünnepet férjének, egy üveg vodka társaságában. A két férfi közül végül egyikkel sem sikerül a kapcsolat, a kudarcot sztoikus bele-törődéssel fogadja el. A regény egészén átvonul egyfajta elégikus hangvétel, amelyhez társul egy mindenbe való belenyugvás, elhallgatott gondolatok, szavak tömkelege, amelyek talán kimondva segítenének megoldani reménytelennek látszó szituációkat, még akár a világvégét is.

Rabocskai Zsófia